

**Akčný plán
rozvoja a integrácie rómskej komunity
v Bot'anoch
„Spoločne navzájom“**

Starosta obce Bot'any: Dionýz Szabó
Poslanci obecného zastupiteľstva: Mgr. Csaba Lippai
Štefan Lakatoš
Zsolt Kun
Gergely Miczák
Štefan Macsó
Štefan Turák
Róbert Očenáš
Flórián Szakács
Katalin Dobos

Bot'any 2018

ROZVOJ A INTEGRÁCIA RÓMSKEJ KOMUNITY 4/2018	
Obec /mesto/ mestská časť	BOŤANY_
Okres	Trebišov
Primátor/Starosta	Dionýz Szabó_ Mobil:0908 978 995

A. DEMOGRAFICKÝ PROFIL OBCE

- celkový počet obyvateľov: 1 256
- z toho počet Rómov¹: 434
- z toho detí do 15 rokov: nezistené
- počet rómskych lokalít: 2 + R
- názov rómskych lokalít: ul. osada Blatná (cca. 237 Rómov)
ul. Hlavná (cca. 197 Rómov)
- typ osídlenia²: KO + KO
- počet NB NŠ: 0
- počet rómskych chatrčí: 15 – ul. osada Blatná
0 – ul. Hlavná
- počet róm. iných neleg. stavieb: 0 – ul. osada Blatná
0 – ul. Hlavná
- vlastníci pozemkov ul. osada Blatná: Urbariát Boťany (p. JUDr. Halász)
- vlastníci rómskych pozemkov ul. Hlavná: rómski vlastníci

Personálne kapacity vyčlenené pre prácu s rómskou komunitou (RK)

- TSP: počet pracovníkov 1 + 2 – Kapacity postačujúce.
- KC: počet pracovníkov 1 + 2 – Kapacity postačujúce.
- AOZ: počet pracovníkov 0 – Kapacity nepostačujúce.
- MOPS: počet pracovníkov 0 – Kapacity nepostačujúce.
- Asistenti učiteľa: počet pracovníkov 1 – Kapacity nepostačujúce.
- Policajní špecialisti: počet pracovníkov 0 – Kapacity nepostačujúce.

Rómska štatistika

¹ **Uznesenie vlády SR č. 153/1991 – Zásady vládnej politiky SR k Rómom** je významným dokumentom v našom právnom systéme, ktorým došlo k uznaniu etnickej svojbytnosti Rómov na úroveň ostatných etnických minorít žijúcich na území SR. V súčasnej právnej terminológii týmto uznesením vtedajšia vláda SR oficiálne uznala Rómov za **rómsku národnostnú menšinu**, čo znamená ich politicko-právnu rovnoprávnosť v porovnaní s ostatnými národnostnými menšinami na Slovensku. Citovaným uznesením vláda SR zároveň *de jure a de facto* uznala rómskej národnostnej menšine aj ich **národný (etnický) t.j. rómsky pôvod**, čo je pre človeka danou a nemennou veličinou nezávislou od jeho rozhodnutia.

² **KO (KV, R, seg.)** Typ osídlenia: seg. – segregovaná koncentrácia, KO – koncentrácia na okraji obce; KV – koncentrácia vo vnútri obce, R – rozptýl resp. integrovaní príslušníci národnostnej menšiny.

Pre obec Boľany je tzv. „*rómska problematika*“ otázkou politiky rovnosti príležitostí, sociálnej politiky, ktorá musí vychádzať zo štatistiky a zberu dát. Ak chceme riešiť situáciu Rómov efektívne, musíme zrealizovať zber základných údajov o rómskej problematike v jednotlivých oblastiach a lokalitách obce. Akékoľvek riešenie musí vychádzať z existujúceho stavu, teda musíme vedieť koľkým ľuďom chceme pomôcť a v akých sa nachádzajú životných podmienkach. Na základe štatistických údajov môže vedenie obce Boľany a MV SR, Úrad splnomocnenca vlády pre rómske komunity Košice (ďalej len „ÚSVRK“) cielene a efektívnejšie realizovať politiku vlády SR zameranú na integráciu rómskych komunit a zlepšovanie ich životných podmienok. Politika obce a ÚSVRK by preto mala byť prioritne cielená do tých najohrozenejších lokalít a oblastí života obyvateľov obce.

Konferencia európskych štatistikov, ktorá sa uskutočnila pod záštitou Eurostatu a Ekonomickej komisie OSN pre Európu, publikovala v roku 2006 **Odporúčania pre sčítanie obyvateľov, domov a bytov v roku 2010**. V odporúčaní sa okrem iného konštatuje, že dáta o etnicko-kultúrnych charakteristikách nadobúdajú v Európe stále väčší význam v kontexte migrácie, integrácie do spoločnosti a národnostných politík. Konferencia európskych štatistikov navrhuje, aby boli etnické dáta postavené „*na slobodnej a otvorenej sebadeklarácii*“ (tzv. deklarovaná etnicita), pretože „*etnicko-kultúrne charakteristiky majú vo všeobecnosti subjektívnu dimenziu*“ (UNECE 2006:par. 415). **Avšak, pri vymedzení etnicity autori navrhujú rešpektovať špecifické „národné podmienky a koncepty“ a neodporúčajú vytvárať „žiadne medzinárodné porovnateľné klasifikácie“ (UNECE 2006:par. 429).**

V súlade s prijímaním opatrení na ochranu pred diskrimináciou a odstraňovaním znevýhodnenia rómskeho obyvateľstva (§ 2 ods. 2, 3 a § 8a antidiskriminačného zákona) OÚ Boľany v spolupráci s ÚSVRK regionálna kancelária Košice pravidelne vykonáva zisťovanie relevantných informácií o stave rómskeho obyvateľstva v Boľanoch najmä z hľadiska ich bývania, vzdelávania, zamestnávania, ochrany zdravia a bezpečnosti, dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania a ochrany pred segregáciou.

Účelom štatistického zisťovania OÚ Boľany ako prevádzkovateľa štatistických údajov je v dobrej viere systematicky a plánovite vykonávať činnosti, ktorých predmetom je získavanie, spracúvanie, šírenie, poskytovanie a hodnotenie anonymných údajov o situácii rómskeho obyvateľstva v Boľanoch za účelom zlepšenia podmienok Rómov u ktorých v porovnaní s majoritným obyvateľstvom v obci existuje preukázateľná nerovnosť a znevýhodnenie v sledovaných oblastiach ako je bývanie, vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálna oblasť a zamestnanosť s cieľom znížiť alebo odstrániť takúto nerovnosť a znevýhodnenie.

Použitá metóda štatistického zisťovania: Výberové zisťovanie. Anonymné štatistické zisťovanie je zamerané na zisťovanie počtu a životných podmienok Rómov v Boľanoch, ktorí spravidla trpia alebo sú ohrození určitou mierou sociálnej exklúzie a deprivácie. Predmetom štatistického zisťovania neboli jednotlivci a zisťovanie ich osobných údajov.

Výsledky štatistického zisťovania sa využijú:

- I. na analytickú a legislatívnu činnosť,
- II. na tvorbu politiky miestnej samosprávy, realizáciu programov vlády SR a mimovládnych organizácií vo vzťahu k rómskym komunitám,
- III. na efektívnejšie a cielenejšie vynakladanie finančných zdrojov za účelom zlepšenia podmienok Rómov u ktorých v porovnaní s majoritným obyvateľstvom v SR existuje preukázateľná nerovnosť a znevýhodnenie.

Aktuálna situácia:

Rómska štatistika obce Boľany identifikovala lokality s najvyššou mierou chudoby a sociálneho vylúčenia Rómov z hľadiska, nedostatočného infraštruktúrneho vybavenia a kvality bývania, kde sa kombinujú viaceré znevýhodnenia ako chudoba previazaná s demografickými podmienkami, chudoba vytváraná nezamestnanosťou, energetická chudoba, chudoba zapríčinená nízkou kvalitou práce a nedostatkom vzdelania.

Za najhoršiu situáciu Rómov OÚ Boľany a ÚSVRK považuje tú časť rómskej populácie, ktorá žije v subštandardných podmienkach t.j. v chatrčiach. Rómski obyvatelia obce Boľany, ktorí sa nachádzajú v takýchto podmienkach žijú väčšinou v malých, nelegálnych a zdraviu nebezpečných chatrčiach v ktorých nemajú zaistené základné podmienky pre dôstojný život a uspokojenie najzákladnejších životných potrieb. Primitívne chatrče pozostávajú maximálne z dvoch malých izieb bez kuchyne, kúpeľne a toalety, pričom úplne absentuje vyhovujúca elektroinštalácia a vodoinštalácia. V chatrčiach rómske rodiny žijú väčšinou bez prístupu k verejnému vodovodu, kanalizácie, plynu a elektriny. Takéto rómske rodiny sú veľakrát postihnuté exekúciami na základe spotrebných úverov, pričom si nemôžu dovoliť jesť jedlo s mäsom aspoň každý druhý deň, nemôžu si dovoliť pračku, telefón, auto, ísť na dovolenku a nemajú takmer žiadnu schopnosť čeliť neočakávaným výdavkom³. Dospelí Rómovia z chatrč sú veľakrát na invalidnom, alebo starobnom dôchodku a spravidla nezamestnaní, poberajú dávku v hmotnej núdzi bez príspevku na bývanie nakoľko bývajú v nelegálnom obydľí, ktoré nie je možné legalizovať podľa stavebného zákona. Absencia príspevku na bývanie zvyšuje príjmovú nerovnosť rómskych rodín nielen v obci, ale v rámci celej spoločnosti. Na rozdiel od Nerómov, Rómovia z chatrč neplatia daň za nehnuteľnosť a poplatky za komunálny odpad, čo v konečnom dôsledku zhoršuje vzťahy medzi majoritou a minoritou v Boľanoch. V rómskych rodinách žijúcich v chatrčiach chudobou najviac trpia deti, ktoré sú vystavené vyššiemu riziku chudoby ako dospelí alebo starší obyvatelia. Rozsah chudoby je nižší v rámci domácností bez závislých detí. V prípade domácností so závislými deťmi sa naopak, rozsah chudoby zvyšuje. K zmierneniu detskej chudoby by mohla prispieť aktívnejšia sociálna politika, t.j. adresné pridelovanie rodinných dávok, príspevkov a dotácií.

Stav vzdelania v rómskej komunite, alebo časti komunity, ktorá žije v chatrčiach je spravidla na veľmi nízkej úrovni. Všeobecne, aj keď počet analfabetov v chatrčových osadách klesá podľa starostov, pedagogických pracovníkov škôl a sociálnych pracovníkov až takmer 20-40% Rómov z chatrč nevie primerane čítať, alebo písať, pričom v Boľanoch tento odhad je na úrovni 20%. Nedostatočné vzdelanie a nezamestnanosť rómskych obyvateľov obce zapríčiňuje, že rómske rodiny si zvýšenou pôrodnosťou zabezpečujú vyšší príjem do rodiny prostredníctvom vyšších štátnych a sociálnych dávok, čo je z dlhodobého hľadiska neprijateľné najmä pre rómske rodiny, obec a štátny sociálny systém. V početných rómskych rodinách v ktorých deti zvyčajne pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) sa rodičia spravidla objektívne nedokážu/nevedia riadne postarať o svoje deti, staršie deti sa starajú o mladšie, pričom výchova a vzdelávanie takýchto detí zlyháva na všetkých stupňoch sústavy škôl Slovenskej republiky. Stav vzdelania v chatrčových lokalitách je alarmujúci a k prijatiu adekvátnych opatrení by malo predchádzať odborné terénne štatistické zisťovanie na potvrdenie/verifikovanie tohto stavu.

³Porovnaj **indikátor miera materiálnej deprivácie** ktorý vyjadruje podiel populácie (v percentách), ktorá čelí vynútenému nedostatku v aspoň troch, resp. v aspoň štyroch z celkovo deviatich depriváčnych položiek patriacich do dimenzie finančnej záťaž a vlastníctva predmetov dlhodobej spotreby.

Všeobecne možno konštatovať, že na základe získaných údajov môže OÚ Boľany a ÚSVRK cielene a efektívnejšie realizovať politiku obce a vlády SR zameranú na integráciu rómskych komunít a zlepšovanie ich životných podmienok. Politika OÚ Boľany a ÚSVRK musí byť prioritne cieleňá do tých najohrozenejších lokalít a oblastí, pričom veľmi výraznou mierou na prípadnej pomoci sa bude podieľať ochota miestnej samosprávy vstúpiť do procesu riešenia existujúcich nerovností a znevýhodnení. Vzhľadom na vzájomnú previazanosť jednotlivých problémov (bývanie, vzdelávanie, zdravie, nezamestnanosť, bezpečnosť, vzťah minority s majoritou a pod.) je komplexný prístup riešenia tejto problematiky na úrovni obce najefektívnejším riešením.

Relevantné štatistické zisťovanie bude realizované prostredníctvom zamestnancov OÚ, ÚSVRK KE, ktorým sa zabezpečí financovanie tejto činnosti.

V zmysle antidiskriminačného zákona nie je diskriminácia prijatie dočasných vyrovnávacích opatrení (DVO)⁴ zameraných na odstránenie foriem sociálneho a ekonomického znevýhodnenia. Uplatnenie DVO sa podľa mnohých odborníkov ukazuje ako jediná cesta k vyrovnaniu trvalého znevýhodnenia Rómov na trhu práce, v bývaní, vzdelávaní a podobne. V prípade DVO zameraných na Rómov, by išlo o vyrovnávacie opatrenia, ktorých obsahom nie je zavedenie kvót pre „všetkých“ Rómov a navyše trvalého charakteru. Taktiež by nešlo o zvýhodňovanie Rómov z dôvodu ich príslušnosti k rómskej menšine. **Vedenie obce Boľany môže prijať len také DVO, ktoré nie sú trvalého charakteru, smerujú k odstráneniu znevýhodnenia vyplývajúce z dôvodov príslušnosti k rómskej menšine, ale len pre tých Rómov u ktorých existuje preukázateľná nerovnosť, cieľom opatrení je zníženie alebo odstránenie tejto nerovnosti a sú primerané a nevyhnutné na dosiahnutie stanoveného cieľa.** Pre uvedené OÚ Boľany a ÚSVRK prioritne použijú časť finančných prostriedkov z rozpočtu obce, štátnych dotácií, dotačnej schémy ÚSVRK a fondov EÚ v najchudobnejších rómskych lokalitách a oblastiach formou prijatia dočasných vyrovnávacích opatrení.

B. AKČNÝ PLÁN ROZVOJA A INTEGRÁCIE RK V BOĽANOCH

1. **Oblasť bývania a infraštruktúry:**

1. lokalita – separovaná rómska osada na ul. Blatná pozostáva z cca. 237 rómskych obyvateľov, ktorú tvorí 15 nelegálnych chatrčí bez potrebnej technickej infraštruktúry. Na začiatku rómskej osady sa nachádza 7 legálnych rodinných domov, pričom ku 5 domom sú pribudované chatrče ako prístavba. V jednej chatrči bývajú mnohopočetné rodiny, niekedy až 15 osôb. Jednu miestnosť využívajú na všetky účely: varenie, stolovanie, spánok, hygienu, atď.. Obyvatelia chatrč nemajú k dispozícii žiadne sociálne zariadenie a vo viacerých prípadoch ani latríny. Nezistený počet neplatičov sú odpojený od elektrickej energie. Pre obyvateľov ul. Blatná je k dispozícii jedna studňa s pitnou vodou. Kanalizácia sa v tejto lokalite nenachádza. Z hľadiska podmienok bývania ide o najhoršiu lokalitu, kde extrémne chudobní Rómovia žijú v katastrofálnych podmienkach v porovnaní s majoritným obyvateľstvom obce.

⁴ Porovnaj § 8a zák. č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) v pôvodnom znení.

2. lokalita na ul. Hlavnej pozostáva z cca. 197 rómskych obyvateľov, ktorú tvoria 4 jednoduché rómske rodinné domy a zvyšok rómskeho obyvateľstva býva v štandardných podmienkach porovnateľných s majoritným obyvateľstvom obce. Časť tejto lokality sa nachádza bez kanalizácie a verejného vodovodu. Problém rozsiahleho neplatičstva v oblasti platenia poplatkov za bývanie je potrebné urgentne a efektívne riešiť aj za pomoci inštitútu osobitného príjemcu (IOP).

Akčné plánovanie – bývanie:

- *Vybudovať novú technickú infraštruktúru (verejný vodovod a kanalizácia, cestná infraštruktúra a chodníky) pre výstavbu zamestnaneckých sociálnych bytov v Boľanoch a zrušiť rómsku osadu tvorenú nelegálnymi chatrčami na ul. Blatnej postavenú na pozemkoch Urbariátu Boľany.*

Gestor: OÚ Boľany

termín: do 1.1.2022

Finančný zdroj: OÚ Boľany, MDaV SR, MV SR prostredníctvom OP LZ

- *V rámci dočasných vyrovnávacích opatrení (DVO) pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) a ich rodičov realizovať výstavbu zamestnaneckých sociálnych bytov (ZSB) v počte minimálne 30 bj. (30 bytových jednotiek pre 30 rodín), ktoré si budú môcť rodičia za presne stanovených podmienok odkúpiť do osobného vlastníctva⁵.*

Gestor: OÚ Boľany

termín: : do 1.1.2022

Finančný zdroj: OÚ Boľany, MDaV SR, MV SR- prostredníctvom OP LZ

2. Oblasť Vzdelávania:

Na základe empirických poznatkov orgánov verejnej správy, pedagogických pracovníkov a psychológov o stave vzdelávania rómskych žiakov v Boľanoch možno konštatovať, že rómski žiaci, ktorí pochádzajú zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) dosahujú spravidla horšie študijné výsledky ako nerómski žiaci a porušovanie školského poriadku prevláda najmä zo strany rómskych žiakov. Neprosperovanie rómskych žiakov úzko súvisí aj so skutočnosťou, že vo veľkej miere zo zdravotných dôvodov, ale aj z dôvodu výskytu fetovania toluenu, vymeškávajú vyučovanie pretože žijú v katastrofálnych podmienkach.

Kvalitná výchovno-vzdelávacia činnosť (VVČ) učiteľov nezaručí dobré výsledky žiakov, ktorí sa riadne nezúčastňujú školského vyučovania. Žiadna škola nemôže zaručiť dobré výsledky u tých žiakov, ktorí sú počas VVČ permanentne nedisciplinovaní, nemajú záujem o vzdelávanie, dokonca sa vulgárne správajú voči pedagógom alebo k svojim spolužiakom. Vulgárne a agresívne správanie si osvojujú v rodinnom prostredí, čo je vo viacerých prípadoch prirodzené v ich komunite.

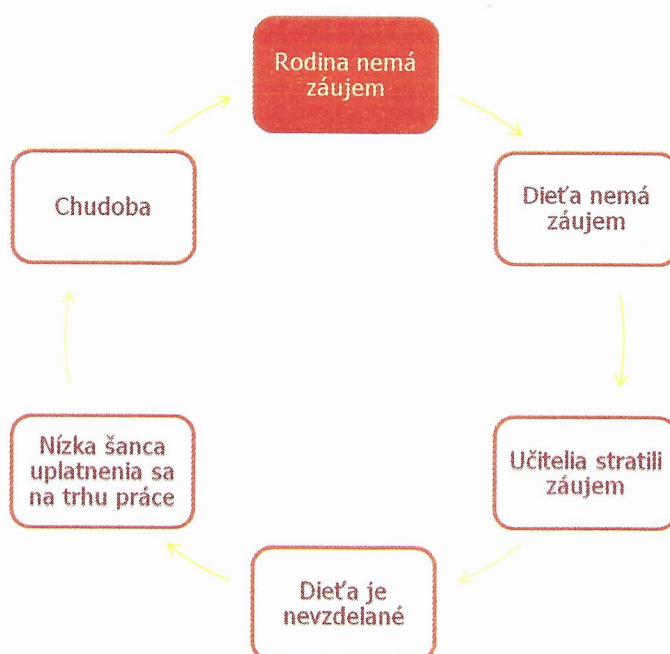
Vysoký počet neospravedlnených hodín najmä u rómskych žiakov poukazuje na to, že žiaci (ale aj ich rodičia) nemajú záujem o bezplatné vzdelávanie na školách a zvyčajne po skončení povinnej školskej dochádzky nepokračujú ďalej vo svojom vzdelávaní. V spolupráci s vedením ZŠ, MŠ a KC sme dospeli k záveru, že z dôvodu negramotnosti rodičov vo viacerých prípadoch dochádza k strate motivácie na vzdelávanie aj u nadaných detí z tejto komunity. Rómski rodičia tento stav odôvodňujú tým, že rómskym deťom sa neoplatí

⁵ V súčasnosti je možné odkúpenie nájomných bytov až po 30 rokoch.

vzdelávať, pretože spoločnosť Rómom neposkytuje dostatok pracovných príležitostí. Pracovný trh zamestnáva prevažne nerómskych uchádzačov o zamestnanie (kvalifikovaných aj nekvalifikovaných) v dôsledku čoho Rómovia v okrese Trebišov dlhodobo strácajú záujem o vzdelávanie. Taktiež súčasný sociálny systém je nastavený tak, že Rómom dostatočne nemotivuje hľadať si zamestnanie.

Model neúspešnej edukácie rómskych žiakov SR.

Slovenská republika už pomerne dlhé obdobie „toleruje“ model neúspešnej edukácie rómskych žiakov na všetkých stupňoch vzdelávania školskej sústavy. Úspešnosť žiakov v škole je spravidla podmienená aj ekonomickým rodinným zázemím, úrovňou bývania a vzťahom rodičov k vzdelávaniu. Pokiaľ rodina nemá záujem o vzdelávanie, nemá ho ani dieťa.

Chudoba v detstve môže byť jednou z príčin chudoby v dospelosti. Na Slovensku chudobné rómske deti sa v dospelosti stávajú chudobnými rodičmi. Chudoba ako jeden z faktorov ovplyvňujúcich sociálne vylúčenie rómskych rodín vyplýva predovšetkým z ich znevýhodnenej situácie na trhu práce⁶.

Pre identifikovanie žiaka pochádzajúceho z chudobného rodinného prostredia sme v súlade s ust. § 2 písm. p) školského zákona zvolili špecifikáciu žiaka pochádzajúceho zo sociálne znevýhodneného prostredia. Podľa cit. ustanovenia **sociálne znevýhodnené prostredie**, je prostredie, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností

⁶ V tejto súvislosti je relevantné OZNÁMENIE KOMISIE KOM(2010) 2020 EURÓPA 2020 Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu (3.3.2010) podľa ktorého jedna z hlavných iniciatív je aj „Európska platforma na boj proti chudobe“ podľa ktorej na vnútroštátnej úrovni budú členské štáty musieť:

- podporovať zdieľanú kolektívnu a individuálnu zodpovednosť v boji proti chudobe a sociálnemu vylúčeniu,
- stanoviť a uplatňovať opatrenia zamerané na riešenie osobitných okolností mimoriadne ohrozených skupín (napr. rodín s jedným rodičom, menšín, Rómov, ľudí s postihnutím a ľudí bez domova).

dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti.

V súlade s pedagogicko-organizačnými pokynmi (POP) za žiaka zo SZP je považovaný taký žiak, ktorého rodinné prostredie spĺňa minimálne tri z nasledovných kritérií:

1. aspoň jeden rodič poberá dávku v hmotnej núdzi,
2. aspoň jeden rodič je nezamestnaný,
3. najvyššie ukončené vzdelanie aspoň jedného z rodičov je základné,
4. neštandardné bytové a hygienické podmienky (napr. žiak nemá vyhradené miesto na učenie, nemá vlastnú posteľ, v byte nie je zavedená elektrická prípojka),
5. vyučovací jazyk školy je iný než jazyk, ktorým hovorí dieťa doma.

Na základe týchto kritérií je za žiaka zo SZP v Boľanoch spravidla považovaný rómsky žiak, ktorého sociálne znevýhodnené prostredie spĺňa veľakrát všetkých päť z uvedených kritérií.

Problémy rómskych detí zo SZP v Boľanoch pri vstupe do systému škôl v KSK

- Sociálne znevýhodňujúce, nemotivujúce až degradujúce prostredie rómskych detí.
- Proces zrenia nie je podporovaný podnetmi z prostredia, nestačí na primeraný rozvoj psychiky a motoriky dieťaťa.
- Nedostatočné hygienické a pracovné návyky.
- Rómske dieťa primerane svojmu veku neovláda slovenský a veľakrát ani materinský t.j. maďarský jazyk.
- V prevažnej miere u rómskych detí absentuje predprimárne vzdelávanie.
- Zákonní zástupcovia často nerešpektujú zákonnú povinnosť prihlásenia svojho dieťaťa na povinnú školskú dochádzku.
- Problémom je častá a nečakaná migrácia rómskych rodín, neoznamujú miesto svojho prechodného pobytu, škola a obec aj napriek vyvíjanému úsiliu ich nemôže zaradiť do vzdelávania.
- Prevažná časť rómskych rodín je sociálne odkázaná a nemôže vytvoriť vhodné materiálne podmienky na zabezpečenie vzdelávania (pomôcky, odev, stravovanie, domáce prostredie na prípravu na vyučovanie a pod.).

Prax nielen v Boľanoch, ale aj v okrese Trebišov ukazuje, že rómski žiaci zo SZP v prvých 2 – 3 ročníkoch sú ešte schopní ako-tak držať krok so svojimi rovesníkmi (najmä v súvislosti s jediným učiteľom na všetky predmety), no zlyhávanie nastáva pri prechode na druhý stupeň ZŠ, kde sa striedajú učitelia podľa jednotlivých predmetov a kedy zvládanie čoraz náročnejšieho učiva je nad sily žiaka zo SZP. Nevládanie učiva na vyučovaní vedie žiakov i učiteľov k nervozite a neprimeraným reakciám. Žiaci zo SZP sú vystavení posmeškom až šikanovaniu aj zo strany spolužiakov, ktorí nechápu odlišný prístup učiteľov k žiakovi zo SZP a bežným žiakom. Aj kvôli šikanovaniu a posmeškom dochádza k záškoláctvu za čo boli rómski rodičia v Boľanoch odsúdený na trest odňatia slobody. Z uvedeného dôvodu sú v súčasnej dobe deti umiestnené v detskom domove v počte 30 rómskych detí.

Na skvalitňovanie podmienok výchovy a vzdelávania žiakov zo SZP môže MŠVVaŠ SR poskytnúť zriaďovateľom finančné prostriedky podľa § 107 školského zákona (musí byť

splnená podmienka, že za posledných 6 po sebe nasledujúcich mesiacov mesačný príjem rodiny dosahuje najviac výšku životného minima).

Prijatie adekvátnych, systémových opatrení vo vzdelávaní, bývaní, sociálnej oblasti vrátane zamestnanosti Rómov, zlepšovanie kvality výchovy a vzdelávania rómskych žiakov, zvýšenie záujmu Rómov o vzdelávanie zabezpečí postupnú, plnohodnotnú integráciu Rómov do vzdelávania na základných, stredných a vysokých školách. Pozitívne vyrovnávacie opatrenia bude potrebné nastaviť tak, aby systém vzdelávania vytvoril rovnaké podmienky pre vzdelávanie všetkých detí s ohľadom na ich špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby, kultúrne a sociálne zázemie.

Akčné plánovanie – vzdelávania:

- *V súlade s prijímaním opatrení na ochranu pred diskrimináciou⁷ každoročne spracovať Správu k výchove a vzdelávaniu rómskych žiakov na materských, základných a stredných školách ktoré navštevujú žiaci z obce Boľany za účelom poznania situácie v danej oblasti vzdelávania a následne prijímať adekvátne opatrenia.*
Gestor: OÚ Boľany, ÚSVRK KE termín: do 1.8.2018
Finančný zdroj: rozpočet OÚ Boľany,
- *Výstavba a rozšírenie ZŠ a MŠ (I. stupeň) na ul. Hlavná*
Gestor: OÚ Boľany termín: 31.12.2020
Finančný zdroj: MŠV VaŠ SR
- *Zvýšiť kapacity MŠ*
Gestor: OÚ Boľany, termín: 31.12.2020
Finančný zdroj: MV SR- prostredníctvom OP LZ
- *Zvýšiť personálne kapacity asistentov učiteľa v ZŠ a MŠ – 1 asistent na výchovno - vzdelávací proces a 1 asistent na ŠKD.*
Gestor: OÚ Boľany, termín: 31.12.2020
Finančný zdroj: MŠV VaŠ SR
- *V rámci dočasných vyrovnávacích opatrení (DVO) pre deti zo sociálne znevýhodneného prostredia (SZP) a najmä MRK podporovať možnosť ďalšieho rozvoja rodičov zo SZP cestou rekvalifikácie (napr. prostredníctvom tréningových centier v rámci okresov NRO); všetky stredné školy by mali mať vytvorené legislatívne a finančné podmienky na rekvalifikačné kurzy nie len pre svojich absolventov, aj pre dlhodobo nezamestnaných; v súčasnosti sa kurzy realizujú len cez úrady práce a cez akreditáciu, čo je zložité, pričom stredné školy majú odborne spôsobilých zamestnancov a vybavenie vhodné pre jednotlivé druhy remesiel.*
Gestor: OÚ Boľany termín: 31.12.2020
Finančný zdroj: MV SR - prostredníctvom podpory NRO,

⁷ Porovnaj ust. § 2 ods. 2,3 antidiskriminačného zákona prijímanie opatrení na ochranu pred diskrimináciou, pričom pri dodržiavaní zásady rovnakého zaobchádzania je potrebné prihliadať aj na dobré mravy na účely rozšírenia ochrany pred diskrimináciou.

3. **Oblasť sociálna a zamestnanosť:**

Obec zamestnáva 1 terénneho sociálneho pracovníka (TSP) a 2 terénnych pracovníkov na základe národného projektu – Terénna sociálna práca v obciach I. v rámci projektu Implementačnej agentúry MPSVR SR. TSP svoju činnosť vykonáva v týchto oblastiach: bývanie, vzdelanie, zdravie, financie, sociálnopatologické javy a oblasť sociálneho zabezpečenia. Až 70% svojej práce vykonávajú v teréne v prirodzenom prostredí klienta. Spolupracujú s rôznymi inštitúciami, miestnou samosprávou, základnou a materskou školou a s miestnymi organizáciami. Rieši sa problém záškoláctva, ohrozovanie mravnej výchovy detí a mládeže, zadlženosť, výskyt väčšieho počtu maloletých matiek, závislosť od omamných látok a pod.

V rámci komunitného centra (KC) obec zamestnáva 1 odborného garanta, 1 odborného pracovníka KC a 1 pracovníka KC. KC svoju činnosť vykonáva v tých istých hore uvedených oblastiach ako TSP, svoju činnosť rozširuje s rôznymi aktivitami a to: preventívne, záujmové, edukačné a pod. KC sa nachádza v priestoroch administratívnej budovy bývalého štátneho majetku, ktorá bola postavená cca. v rokoch 1950 a do súčasnosti neboli vykonané žiadne úpravy a ani rekonštrukcia budovy. Budova tohto času nespĺňa podmienky pre vykonávanie aktivít v KC nakoľko sú potrebné pristrannejšie a vyhovujúcejšie priestory. Obecný úrad nedisponuje finančnými prostriedkami na opravu tejto budovy. Na budove bolo vymenených len 2 okná preto je potrebné vymeniť 7 okien, vonkajšie vchodové dvere, rekonštrukcia sociálnych zariadení, výmena dlažieb a menšie stavebné úpravy vo vnútorných miestnostiach a fasády.

Nevhodné správanie sa detí, ako aj porušovanie povinností rodičov, vyplývajúcich z ich rodičovských práv a povinností je potrebné aktívnejšie riešiť prostredníctvom výchovných opatrení v zmysle zákona o rodine a zákona o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele v znení neskorších p. predpisov⁸.

Aktivačná činnosť sa vykonáva formou menších obecných služieb pre obec podľa zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov je podpora udržiavania pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných občanov, ktorí sú poberateľom dávky v hmotnej núdzi a príspevkov k dávke k hmotnej núdzi. Práce vykonávané uchádzačmi o zamestnanie sú určené na zlepšenie ekonomických, sociálnych, kultúrnych podmienok, tvorbu, ochranu, udržiavanie a zlepšovanie životného prostredia obyvateľov obce, starostlivosť a ochranu a zachovanie kultúrneho dedičstva, podporu vzdelávania, rozvoj a poskytovanie sociálnych služieb a ďalších činností obce v sociálnej oblasti, rozvoj a ochranu duchovných a kultúrnych hodnôt, doplnkové vzdelávanie detí a mládeže a na rozvoj a podporu komunitnej činnosti.

Obec Boľany má uzatvorené dohody s Úradom práce sociálnych vecí a rodiny o poskytnutí príspevku na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb pre obec. Na území obce pracujú tri skupiny aktivačných pracovníkov s dvoma kordinátormi. V súčasnosti je na aktivačnej činnosti zaradených 136 uchádzačov o zamestnanie prostredníctvom ÚPSVaR TV a ich aktívnych opatrení trhu práce:

1. **MOS:** Na základe dohody medzi OcÚ a ÚPSVaR TV je uzatvorená dohoda podľa § 12 ods. 3, písm. b) bod 4. Resp. 5. Zákona č. 417/2013 Z.Z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov má obec prijatých **93 UoZ**.

⁸ Porovnaj ust. §§ 28, 37 zák. č. 36/2005 Z.z o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov a zák. č. 305/2005 Z.z. o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele v znení neskorších p. predpisov.

2. **AČ:** Na základe dohody o zabezpečení podmienok vykonávania aktivačnej činnosti formou menších obecných služieb pre obec a o poskytnutí príspevku na aktivačnú činnosť formou menších obecných služieb obci uzatvorená podľa § 52 ods. 10 zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov má obec prijatých **13 UoZ**.
3. **OvHN:** Na základe dohody v zmysle §10 ods. 3 zákona č. 417/2013 Z.z. o pomoci v hmotnej núdzi a o zmene a doplnení niektorých zákonov má obec prijatých **30 UoZ**.
4. V spolupráci s ÚPSVaR TV má obec prijatých 4 zamestnancov cez projekt „**Cesta na trh práce**“ – aktivita č. 3 podľa § 54 ods. 1 písm. a) zákona č. 5/2004 Z.z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov znení neskorších predpisov.

Obec Boľany od roku 2016 spolupracuje s Okresným súdom Trebišov pri zabezpečení výkonu trestu povinnej práce uloženého trestným rozkazom v súlade so zákonom č. 528/2005 Z. z. o výkone trestu povinnej práce a o doplnení zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Odsúdení vykonávajú výkon trestu povinnej práce so skupinami pracovníkov aktivačných prác. V súčasnosti obec neeviduje žiadneho odsúdeného na výkon trestu povinnej práce, ale máme s tým skúsenosti z nedávnej minulosti.

V obci Boľany všetky problémy Rómov v bývaní, vzdelávaní, dochádzke detí do školy a taktiež fetovanie, úžera a kriminalita generuje nezamestnanosť, ktorú je potrebné kvalifikovane štatisticky merať, vyhodnocovať a prijímať adekvátne opatrenia na jej znižovanie. Rómska štatistika v zamestnávaní marginalizovaných rómskych komunit (MRK) v súčasnosti neexistuje pre viacero mýtov, alebo nesprávnych právnych zvyklostí v tejto problematike. Pre uvedené vedenie obce Boľany kvalifikovaných odhadom zistilo mieru nezamestnanosti jednotlivých rómskych lokalít ako aj celkovú mieru nezamestnanosti v obci:

Lokalita č. 1: ul. Blatná (počet):

1. celkový počet obyvateľov	237
2. z toho počet Rómov (R)	237
3. počet róm. detí do 15 rokov	94 (počet detí umiestnených v DD - 20)
4. počet róm. obyvateľov nad 62 rokov	8 (tzv. dôchodkový vek)
5. zamestnaných R	0
6. nezamestnaných R	135
7. dlhodobo nezamestnaných R	134

Lokalita č. 2: ul. Hlavná, ul. Kvetná, ul. Malý rad, ul. Nový rad (počet):

1. celkový počet obyvateľov	855
2. z toho počet Rómov	197
3. počet róm. detí do 15 rokov	47 (počet detí umiestnených v DD - 10)
4. počet róm. obyvateľov nad 62 rokov	7 (tzv. dôchodkový vek)
5. zamestnaných R	17 (počet zamestnaných v zahraničí - 7)
6. nezamestnaných R	126
7. dlhodobo nezamestnaných R	115

Celková miera nezamestnanosti v obci Boľany (počet):

1. celkový počet obyvateľov	1 256
2. z toho počet Rómov	434
3. počet detí do 15 rokov	244
4. počet obyvateľov nad 62 rokov	181 (tzv. dôchodkový vek)

5. zamestnaných	346 (počet zamestnaných v zahraničí - 42)
6. nezamestnaných	485
7. dlhodobo nezamestnaných	420

Na základe miery nezamestnanosti Rómov v obci Boľany možno konštatovať, že obec nie len v okrese Trebišov patrí medzi najviac postihnuté nezamestnanosťou Rómov, pričom významný nárast trvalo udržateľných rómskych pracovných miest možno zabezpečiť iba prostredníctvom sociálneho zamestnávania. V súčasnosti sa pripravuje aktualizácia akčného plánu podpory najmenej rozvinutých okresov (NRO) v rámci okresu Trebišov preto bude potrebné aj zo strany vedenia obce Boľany kreovať aktivity v oblasti zamestnanosti rómskych obyvateľov prostredníctvom sociálneho zamestnávania.

Akčné plánovanie – sociálna a zamestnanosť:

- *Rekonštruovať a rozšíriť kapacity komunitného centra.*
Gestor: OÚ, **termín:** 31.12.2020
Finančný zdroj: OÚ Boľany, Štátny rozpočet a prostredníctvom fondov EÚ
- *V súlade s prijímaním opatrení na ochranu pred diskrimináciou spracovať Správu k zamestnávaniu MRK v Boľanoch za účelom poznania situácie v danej oblasti a následne prijímať adekvátne opatrenia tzv. **Rómska štatistika v zamestnávaní MRK.***
Gestor: OÚ Boľany, ÚSVRK KE, ÚPSVaR TV, **termín:** 31.12.2020
Finančný zdroj: OÚ Boľany,
- *V rámci DVO je potrebné urgentne znižovať vysoký počet žiakov, ktorí pochádzajú zo SZP a najmä MRK; pre tento účel je potrebné MPSVaR SR a v spolupráci s ostatnými ministerstvami vytvoriť **obecný a iniciovať národný program podpory služieb zamestnanosti pre rodičov, ktorých deti pochádzajú zo SZP a zároveň patria do skupiny znevýhodnených UoZ⁹** a najmä MRK; vzhľadom na vysokú mieru nezamestnanosti Rómov je potrebné v rámci DVO urgentne zlepšiť prístup k zamestnávaniu Rómov, podpory ich zamestnateľnosti a podpory zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú dlhodobo nezamestnaných Rómov; bez zlepšenia situácie Rómov v oblasti zamestnanosti a bývania je len veľmi ťažké zlepšovať situáciu v oblasti vzdelávania rómskych detí, ktoré spravidla pochádzajú zo SZP.*
Gestor: OÚ, ÚPSVaR, Splnomocnenec pre NRO **termín:** 31.12.2020
Finančný zdroj: OÚ Boľany, Štátny rozpočet a prostredníctvom fondov EÚ
- *Založiť obecný sociálny podnik v rámci NRO Trebišov – Pilotný projekt pod názvom „Spoločne navzájom“ výroba váľkov, výstavba domov pre MRK a poľnohospodárstvo.*
Gestor: OÚ Boľany, ÚPSVaR TV, Splnomocnenec pre NRO **termín:** 31.12.2020
Finančný zdroj: OÚ Boľany, Štátny rozpočet a prostredníctvom fondov EÚ
- *V rámci DVO kreovať a implementovať tzv. „rómske projekty“ v oblasti zamestnávania MRK, prístupu na trh práce, postupu v zamestnaní a odstraňovanie diskriminácie v týchto oblastiach.*

⁹ Porovnaj § 8 ods. 1 a § 11 ods. 1 zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

4. **Oblasť Zdravia:**

Súčasný pokrok a rast ekonomiky v Boľanoch, tak ako aj pokrok v KSK, je nerozlučne spojený s dobrým zdravotným stavom populácie, ktorý je predpokladom k hospodárskemu rastu a trvalo udržateľnému rozvoju.

Dosiahnuť dobrý zdravotný stav obyvateľov v Boľanoch je spoločná zodpovednosť, ktorá si vyžaduje spoluprácu, synergiu a partnerstvo na všetkých úrovniach a medzi všetkými zložkami nielen v okrese Trebišov, ale aj KSK.

V súčasnosti sa rozdiely medzi jednotlivými lokalitami obce Boľany výrazne prehlbujú. Z pohľadu zdravotného stavu môžeme pozorovať rôzne formy nerovnosti najmä medzi rómskym a nerómskym obyvateľstvom, spomenieme len tie formy, ktoré priamo ovplyvňujú zdravie a to:

- nerovnosť v zdraví v prístupe k prevencii, k zdravotnej starostlivosti, v súčasnom zdravotnom stave, morbidite, mortalite, atď.,
- nerovnosť v spotrebe a životnom štýle (nerovnosť životných šancí),
- nerovnosť v kvalite zdravotného stavu znevýhodnených miestnych Rómov, čo determinujú najmä tieto faktory:
 1. nedostatočná úroveň zdravotného uvedomenia,
 2. nízky štandard osobnej hygieny,
 3. nízky štandard komunálnej hygieny – absencia zdrojov pitnej vody, kanalizácie, chýbajúci odvoz smetí, absencia sociálnych zariadení,
 4. nízky štandard bývania a ekologická rizikovosť prostredia osady ul. Blatná (absentuje zásobovanie zdraviu nezávadnou pitnou vodou, chýba kanalizácia, odpadové jamy a smetiská, odvoz smetí, absentujú sociálne zariadenia, pretrváva veľká preľudnenosť na malej ploche, často v jednej miestnosti, nevyhovujúce prístupové komunikácie k osade),
 5. nezdravé stravovacie návyky, nevyhovujúca výživa,
 6. zvyšujúca sa miera užívania alkoholu a tabakových výrobkov a užívanie toluenu u mladistvých.

Všetky tieto faktory sa odzrkadľujú aj v krátkej dĺžke života obyvateľov rómskej populácie v obci – vysokej novorodeneckej a dojčenskej úmrtnosti, nízkom priemernom veku zomrelých v porovnaní s majoritnou skupinou, vysokou frekvenciou ochorení, chronickými chorobami, trvalým znížením fyzickej a mentálnej výkonnosti.

Akčné plánovanie – zdravie

- *V rámci sociálnej ekonomiky¹⁰ zabezpečiť nový pitný zdroj v rómskej osade ul. Blatná formou novej studne.*

¹⁰ Porovnaj § 50a subjekt sociálnej ekonomiky zákona č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti v znení neskorších právnych predpisov.

Gestor: OÚ Boľany, ÚPSVaR, Splnomocnenec pre NRO **termín: 31.12.2020**
Finančný zdroj: OÚ Boľany, Štátny rozpočet a prostredníctvom fondov EÚ

- *Odstrániť nelegálnu skládku a pravidelne vykonávať deratizáciu v osade.*
Gestor: OÚ Boľany, **termín: 31.12.2020**
Finančný zdroj: OÚ Boľany, Štátny rozpočet a prostredníctvom fondov EÚ

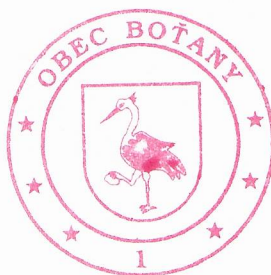
5. **Oblasť bezpečnosti:**

Sociálno-bezpečnostnú situáciu v obci zabezpečuje štátna polícia a v rómskych lokalitách policajní špecialisti.

Z dôvodu vysokej miery nezamestnanosti u obyvateľov MRK dochádza v obci ku kriminalite, nadmernému požitiu alkoholu, užívaniu omamných látok a vandalizmus. Pre uvedené je potrebné v obci rozšíriť kamerový systém, ktorý by slúžil na odhalenie rôznych priestupkov a trestných činov. Doterajší počet kamier nie je postačujúci, nakoľko obec má k dispozícii len osem kusov. Pri odhaľovaní priestupkov a trestných činov tieto kamery dodávajú nekvalitné záznamy. Je potrebné zabezpečiť rozšírenie kamerového systému pri narastajúcom demografickom vývoji a rozvoji obce.

Akčné plánovanie – bezpečnosti

- *Rozšíriť kamerový systém najmä v rómskych lokalitách obce.*
Gestor: OÚ Boľany **termín: 31.12.2020**
Finančný zdroj: MV SR prostredníctvom výzvy na prevenciu kriminality – OU Košice
- *Skvalitniť plnenie úloh príslušníkmi štátnej polície na úseku boja proti úžere a zneužívaniu omamných látok, najmä toluénu nepľnoletými osobami.*
Gestor: Polícia, **termín: 31.12.2020**
Finančný zdroj: MV SR

A1

Vymedzenie základných pojmov:

- a) **KO (KV, R, seg.)** – typ osídlenia, KO – koncentrácia na okraji obce; KV – koncentrácia vo vnútri obce, R – rozptýl resp. integrovaní príslušníci národnostnej menšiny, seg. – segregovaná koncentrácia,
- b) **SZP – sociálne nevýhodnené prostredie** je prostredie, ktoré vzhľadom na sociálne, rodinné, ekonomické a kultúrne podmienky nedostatočne podnecuje rozvoj mentálnych, vôľových, emocionálnych vlastností dieťaťa alebo žiaka, nepodporuje jeho socializáciu a neposkytuje mu dostatok primeraných podnetov pre rozvoj jeho osobnosti,

- c) **bj** – bytová jednotka,
- d) **chatrč** – je stavebná konštrukcia využívaná na trvalé bývanie. Chatrč je postavená stavebnými prácami zo stavebných, prevažne drevených výrobkov. Chatrč spravidla nie je pevne spojená so zemou pevným základom a nie je pripojená na siete a zariadenia technického vybavenia územia. Takáto stavebná konštrukcia je väčšinou postavená v rozpore so Stavebným zákonom t.j. bez stavebného povolenia, nevyhovujúcou mechanickou odolnosťou a stabilitou stavby, nevyhovujúcou požiarou bezpečnosťou, nevyhovujúcou hygienou a ochranou zdravia pri užívaní stavby (porovnaj ustanovenia §§ 43, 43b, 43d, 58, 58a, 66 Stavebného zákona č. 50/1976 Zb. v znení neskorších noviel)
- e) **NB NŠ** – nájomné byty nižšieho štandardu,
- f) **TSP(ATSP, TP)** – terénny sociálny pracovník; ATSP – asistent TSP; TP – terénny pracovník,
- g) **AOZ** – asistenti osvedy zdravia pôsobiaci v neziskovej organizácii Zdravé komunity majú kvalifikáciu v oblasti poskytovania prvej pomoci. 164 asistentov osvedy zdravia a ich koordinátorov v novembri 2015 absolvovalo obnovovací kurz prvej pomoci a asistencie pri nekomplikovanom pôrode,
- h) **projekty IA** – projekty implementačnej agentúry,
- i) **rómska národnostná menšina** je skupina ľudí, ktorá sa slobodne, t.j. bez akéhokoľvek nátlaku a ovplyvňovania otvorene prihlásila k rómskej národnosti – tzv. deklarovaná etnicita,
- j) **rómska komunita** je skupina ľudí rómskeho pôvodu, ktorú majorita¹¹ v obci zastúpená samosprávnym orgánom obce vníma ako Rómov spravidla na základe vonkajších znakov, rómskeho jazyka, kultúrnej príslušnosti, spôsobu života – životného štýlu, životného priestoru,
- k) **MRK – marginalizované rómske komunity** sú koncentrácie Rómov, ktorí trpia vysokou mierou sociálnej exklúzie a deprivácie,
- ch) príslušník **rómskej národnostnej menšiny** je definovaný ako občan(ka) Slovenskej republiky, ktorý sa slobodne, t.j. bez akéhokoľvek nátlaku a ovplyvňovania, otvorene prihlásil k rómskej národnosti – tzv. deklarovaná etnicita,
- l) **Róm/Rómka** je definovaný ako občan/-ka Slovenskej republiky, ktorého/-rú s rómskou komunitou spája rómsky pôvod a spravidla, rómsky jazyk¹², spôsob života – životný štýl, rómska kultúra a ktorí sú majoritou¹³ v obci vnímaní ako Rómovia,
- m) **rómske dieťa (rómsky žiak)** je definovaný ako občan/-ka Slovenskej republiky, ktorý/-á má rómsky pôvod a s rómskou komunitou ho/ju spája spravidla rómsky jazyk a rómska kultúra,
- n) **rómsky pôvod** je určovaný skutočnosťou, na základe ktorej aspoň jeden z rodičov je Róm/Rómka¹⁴,

¹¹ Do majority sú zahrnutí aj samotní Rómovia – tzv. občianska majorita.

¹² Porovnaj **Jazykovú mapu Rómskych komunít na Slovensku 2017** podľa ktorej sú obce v ktorých maďarskí Rómovia v juhovýchodnej a južnej časti Slovenska neovládajú rómsky jazyk.

¹³ Do majority sú zahrnutí aj samotní Rómovia – tzv. občianska majorita.

¹⁴ **Uznesenie vlády SR č. 153/1991 – Zásady vládnej politiky SR k Rómom** je významným dokumentom v našom právnom systéme, ktorým došlo k uznaniu etnickej svojbytnosti Rómov na úroveň ostatných etnických minorít žijúcich na území SR. V súčasnej právnej terminológii týmto uznesením vtedajšia vláda SR oficiálne uznala Rómov za **rómsku národnostnú menšinu**, čo znamená ich politicko-právnu rovnoprávnosť v porovnaní s ostatnými národnostnými menšinami na Slovensku. Citovaným uznesením vláda SR zároveň *de jure* a *de facto* uznala rómskej národnostnej menšine aj ich **národný (etnický) t.j. rómsky pôvod**, čo je pre človeka danou a nemennou veličinou nezávislou od jeho rozhodnutia. Národný/etnický pôvod človeka je plne závislý od národného/etnického pôvodu jeho rodičov. Rómsky pôvod je teda určovaný skutočnosťou, na základe ktorej

- o) **rómske osídlenie** je ľubovoľný typ osídlenia, v ktorom kvalifikovaným odhadom Rómovia žijú k majoritnému obyvateľstvu odhadom v pomere nad 50 percent (t.j. tzv. rómska lokalita, ulica (časť ulice) v obci alebo na kraji obce, rómske osídlenie v intraviláne alebo extraviláne obce, separovaná alebo segregovaná rómska osada),
- p) **sociálna exklúzia** je proces, ktorého prostredníctvom sú určití jednotlivci vytláčaní na okraj spoločnosti a je im zabránené plne na nej participovať v dôsledku svojej chudoby, nedostatku základných kompetencií (spôsobilostí) a príležitostí celoživotného vzdelávania alebo v dôsledku diskriminácie. Toto ich vzd'ahuje a izoluje od zamestnania, príjmu a príležitostí vzdelávania, ako aj sociálnych a komunitných sietí a aktivít, čo v konečnom dôsledku vedie k sociálnemu napätiu,
- q) **deprivácia** je spravidla dlhodobé neuspokojovanie materiálnych potrieb a zníženie životných šancí Rómov v sledovaných oblastiach ako sú bývanie, vzdelávanie, zdravotníctvo, sociálna oblasť a zamestnanosť,
- r) **MOPS** miestne občianske poriadkové služby v minulosti známe ako rómske hliadky, ktoré spolu so štátnou a mestskou políciou dohliadajú nad bezpečnosťou a verejným poriadkom.